

szumok generálására, melyek nem csak nemzeti, hanem összeurópai érdekeket is ki tudnának elégíteni.

A második ballaszt a 74%-os minősített szavazat-többség meghatározásából ered. A jövőbeni 27 tagország szavazati aránya a napi munkát befolyásolhatja.

A harmadik hátráltató tényező a várható integrációs folyamatra vonatkozó szerződésnek kifejezetten polgár-idegen arcúata, ami már a nizzai találkozó előtt Maastrichtban és Amszterdamban látszott.

A tagországoknak le kell vonnia a megfelelő következtetéseket, ha az ambicionált tendőket a nizzai megállapodás szellemében kialakuló vitákat polgár-barát módon, eredményesen akarják lezárni.

Kádár József

Demokrácia mint az Európai Unió feltételrendszere és Szlovákia belpolitikája: a Mečiar- és Dzurinda-kormányzat összehasonlítása

*Pridham, Geoffrey: The European Union's Democratic Conditionality
and Domestic Politics in Slovakia: the Mečiar and Dzurinda Governments Compared.
= Europe-Asia Studies, 54. vol. 2002. 2. no. 203–227 p.*

Az EU-tagságra jelentkező államok átvilágítása az utóbbi tíz évben megszigorodott. Ez érthető, mert a korábbi bővítési szakasz olyan fejlett demokratikus országokat érintett, mint Svédország, Finnország, Ausztria. Az EU-hoz csatlakozni szándékozók következő csoportját főleg posztkommunista államok alkotják.

Az EU a formális demokrácián túlmenően a demokrácia kvalitatív feltételeinek működését is vizsgálja: milyen a politikai pártok szerepe és részvétele a politika alakításában, megvalósul-e a sajtó szabadsága, aktív-e a polgári társadalom, biztosítottak-e a kisebbségi jogok. Az EU kibővítette az eredeti 1993-as koppenhágai feltételeket, melyek különösen érinti a kelet-európai országokat.

Szlovákia esete két szempontból is fontos. Egyrésztől azért, mert az EU-hoz csatlakozásra jelentkezett 10 ország közül Szlovákiát kizárták a Mečiar-kormány politikája miatt. Másrésztől viszont a Dzurinda-kormány 1998-as választások után hozott intézkedései megváltoztatták az EU állásfoglalását a szlovák csatlakozás tekintetében. Mindenesetre Szlovákia belpolitikai helyzetének normalizálása mellett törekszik nemzetközi, de elsősorban európai szervezetekhez csatlakozni. Az EU-hoz csatlakozás feltételeinek teljesítése kényszerűen jelent fordulópontot Szlovákia és az EU kapcsolatában. Az utóbbi két és fél évben bekövetkezett változások, a demokratikus konszolidálódás érzékelhetően javította Szlovákia helyzetét Brüsszelben. A Dzurinda-kormány intézkedései – ellentétben a Mečiar-kormányéval – minőségi változást hoztak az ország EU-hoz csatlakozásának megítélésében. Szlovákia földrajzilag és kultúráját tekintve nem tartozik a Balkánhoz, szorosan integrálódva a kelet-közép-európai térségbe.

Időközben felvetődött egy úgynevezett „szlovák út” lehetősége, ami autoritárius határokat súrolt, de ez visszavetette volna Szlovákiát a Balkán vagy a Szovjetunió utódállamaik szintjére, és ez kizárta volna Szlovákiát a kelet-európai demokráciák sorából.

A problémának ilyen értelmezése feltételezhető a jelenlegi folyamat alapján. A kockázatot az jelenti, hogy a közel azonos erőt képező két szlovák irányzat rezsimváltásának lehetősége bizonytalanabbá teszi az ország politikai jövőképét. Az lehetséges, hogy egy or-

szág belpolitikájának két ellentétes irányzatát képviselő pártok vagy pártcsoportok párhuzamosan működnek, de alapvető emberi és külpolitikai normákban nem különbözhetnek, ha az ország bonitását fent kívánják tartani. Ám Szlovákia két politikai irányzata ma nem ezt a képet mutatja.

Az 1998-as (és a 2002-es) választások eredménye lehetőséget nyújt az EU befolyásának felerősödésére. Az ilyen lokális változások azt mutatják, hogy egy ország kormánya milyen konvergenciát tud teremteni az EU-val. Ennek fokmérője a brüsszeli feltételek, kötelezettségek elfogadása, illetve teljesítése.

Szlovákia esetében elmondható, hogy az 1998-as választások után folytatott tárgyalásokon meglehetősen sok területen találkozott a kormányzat és az EU-szakemberek politikai elképzelése. Azonos időszakban az európaiak számoltak Szlovákia csatlakozási törekvésével és azzal is, hogy a szlovák kormány eltúlozza a csatlakozást ellenzők véleményének háttérbe szorítását. Ennek a dinamikának is vannak korlátai, például az adminisztratív reformok bevezetésének demonstrált lassítása. Továbbá meg kell említeni azt is, hogy a szlovák kormány tagjai nem egységesek a csatlakozás melletti elkötelezettség és határozottság tekintetében.

Ezen a ponton, a tárgyalások jelen szakaszában nem szükséges még az óvatosság. A tárgyalások lezárása Brüsszellel még nagyon messze van. A politikai fejezeteket alaposan végig kell gondolni, és még sok kellemetlen belpolitikai ütközés várható. Mindenesetre, ha Szlovákia később léphet csak be az EU-ba, mint a másik három visegrádi ország, ez sok nehézséget okozna a szomszédos országok viszonylatában és a kereskedelemben. Ezek az ütközések azonban nem változtatnának Szlovákia demokratizálódási törekvésein. (Azóta tudjuk, ez a veszély nem fenyeget: Szlovákia is „első körös” csatlakozó ország lett. – a szerk.)

Az EU a 2002-es szlovákiai választások előtt azzal is számolt, hogy a Mečiar-vonal erősödése miatt a kormány nem lesz képes fennmaradni mandátuma teljes időszakában. Ennek megfelelően a Dzurinda-kormányval folytatott brüsszeli tárgyalások sok időhúzással, csak lassan haladtak. Mint ismeretes, a választások után Dzurinda és koalíciós partnerei alakítottak kormányt, így újra várható Szlovákia csatlakozási esélyeinek javulása. Mindenesetre az EU-nak sok lehetősége és eszköze van arra, hogy Szlovákiát a fejlődés helyes útjára terelje.

Kádár József

A lengyelországi német kisebbség helyhatósági és regionális választási stratégiája 1998-ban

Born, Karl Martin and Cordell, Karl: The Strategy of the German List at the Polish Local and Regional Elections of 1998. = East European Politics and Societies, 15. vol. 3. no. 625–648. p.

Lengyelország 1989-ben nagyszerű folyamatát indította meg a politikai átalakulásnak, kisöpörte még a nyomát is a „létező szocializmus”-nak. Demokratizálódás, a piacgazdaság bevezetése, jóléti állam szervezése nyugat-európai minta alapján kezdődött azzal a világos céllal, hogy megteremtsek a polgári társadalmat. A parlament elfogadta – mégpedig jelentős ellenszavazat nélkül –, hogy az ország kérelmezze felvételét a NATO-ba és az EU-ba. Annak ellenére maradt még számottevő lakossági támogatottsága az EU-tagságnak, hogy a brüsszeli tárgyalások csökkentették a csatlakozás vonzerejét. Lengyelországnak EU-hoz tartozását a második világháború után az országba integrálódott német kisebbség is fenntartás nélkül támogatta.